

	<i>Kennis die niet gedeeld wordt, is nutteloos!</i>		september 2014
	<h1>Nieuwsbrief leren</h1> <p style="text-align: center;">Lieven Coppens</p>		<h1>105</h1>
	www.nieuwsbriefleren.be	nieuwsbrief.leren@gmail.com	14 ^e jaargang
<small>Met deze nieuwsbrief wil ik op een verantwoorde en onafhankelijke manier informatie geven over actuele onderwijsthema's. Standpunten die hier worden ingenomen zijn uitsluitend deze van mijzelf en kunnen in geen enkel opzicht toegeschreven worden aan welbepaalde organisaties of onderwijsnetten en/of -koepels. Ik streef er naar om mijn standpunten grondig en, waar mogelijk, ook wetenschappelijk te onderbouwen. Een duidelijke bronvermelding laat de kritische lezer toe om de gebruikte informatie te verifiëren. Reageren op de bijdragen uit deze nieuwsbrief kan en mag altijd. Wie reageert, geeft mij automatisch en impliciet de toestemming om indien nodig zijn reactie integraal of samengevat én op naam in deze nieuwsbrief weer te geven.</small>			

 Over dit voorwoord dat noodgedwongen het oude voorwoord vervangt, symbolische uitschrijvingen en het pathos van de onkunde. Met andere woorden: voorwoord

Momenteel lees je het tweede voorwoord op deze nieuwsbrief. Het eerste voorwoord niet langer relevant was. Waarom? Omdat ik pas bij het schrijven van Nieuwsbrief Leren 106 (die je zeer binnenkort mag verwachten) ontdekte, dat ik deze nieuwsbrief nog niet verstuurd had. Als verzachtende omstandigheden voer ik enkele dingen aan. Eerst en vooral was er het afwerken van het boek van John Hattie¹ dat ik vertaalde en dat intussen verschenen is. Die afwerking vroeg toch nog een en ander dat ik niet voorzien had. En dan spreek ik nog niet eens over de huzarenstukjes die de mensen van de uitgeverij hebben uitgehaald. Maar goed: het resultaat mag er zijn. Verder was er ook nog die fantastische nazomer die me weekend na weekend naar het front in de Westhoek en het noorden van Frankrijk zoog. De geschiedenis van de eerste wereldoorlog boeit mij immers al lang. En zelfs met één jaar werktijdverlenging moet een mens vroeg genoeg zijn pensioen voorbereiden, niet?

Intussen is er weer een en ander gebeurd. Zo ben ik er achter gekomen dat sommige mensen mij 'commercieel' noemen. Onder andere omdat ik een van de twee gecertificeerde trainers ben om het gedachtengoed van John Hattie in Vlaanderen bekend te maken. Het gedachtengoed dat vanuit Nieuw-Zeeland door John Hattie en de mensen rondom hem zeer sterk bewaakt wordt. Het werd al meerdere malen verkeerd overgebracht door mensen die zijn boeken lazen. Of zoals John Hattie het zelf zegt: zijn meta-analyses gaan niet zozeer over de cijfers dan wel over het verhaal achter die cijfers. Dus bepaalde materialen, waaronder de presentaties, mogen we niet verspreiden. Wat dan kwaad bloed zet bij bepaalde mensen. Het zij zo: ieder spel heeft nu eenmaal zijn spelregels. Een ander verwijt van commercialiteit heeft te maken met het feit dat ik, om de redenen die ik in mijn lezingen aangeef, meer en meer geloof in de statistiek die achter de toetsen zit die volgens het item-response model ontwikkeld werden. Ik kan mij dit verwijt niet aantrekken omdat ik weet vanuit welke hoek het komt. Die hoek ziet immers de eigen verkoopcijfers teruglopen omwille van bepaalde strategische keuzes die men in het verleden gemaakt heeft en waarvoor ik geregeld gewaarschuwd heb. Als men dan niet naast mij op een congres wil spreken, beschouw ik dat eerder als een eer en een aanmoediging om verder te doen zoals ik bezig ben. En de mensen die op een dergelijk veto ingaan zonder daarover eerst met mij te overleggen... Wel voor hen is het intussen vijf voor twaalf geworden.

Vanaf dit schooljaar heb ik ook besloten om mijn kennis niet langer te delen met mensen die menen mijn kennis te kunnen opeisen en die intussen proberen om mijn persoon uit onkunde en afgunst in diskrediet te brengen. Hen verwijder ik symbolisch van de verzendlijst van mijn nieuwsbrief. Symbolisch, omdat ik me er terdege bewust van ben dat ze hem toch te lezen krijgen. Het pathos gaat zo ver dat ze zich onder een valse naam of de naam van hun echtgenoot of echtgenote inschrijven. Het zou trouwens voor alles en iedereen beter zijn dat Xavier

¹ HATTIE, J., *De impact van Leren zichtbaar maken. Het bewijs in kaart gebracht*, Abimo | Bazalt, Sint-Niklaas | Rotterdam, 2014, 552 blz.

De Baere, de professionele afscheidsnemer, zijn slechte imitator definitief zou uitwuiwen. Zonder tromgeroffel en trompetgeschal dan wel, want daar is al lang geen enkele reden meer toe. Daarmee is voor mij alles gezegd.

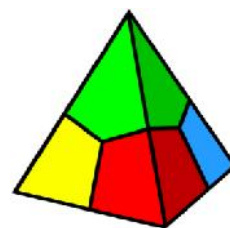
Ik ga verder op de ingeslagen weg.

Lieven

Het M-decreet voorbereiden (1): Over een hulpmiddel voor het klashouden

In de afgelopen jaren is de heterogeniteit van de leerlingen in een klas alleen maar groter geworden. Met de komst van het M-decreet zal dit alleen nog maar toenemen. Dit heeft als didactisch gevolg dat differentiatie de nieuwe onderwijsstandaard zal zijn waartegen de onderwijskwaliteit moet afgemeten worden. De gevolgen laten zich nu al raden. Van de leerlingen zal gevraagd worden dat ze nog zelfstander en doelgerichter zullen werken, van de leerkrachten dat ze zo efficiënt mogelijk met de vragen van hun leerlingen zullen omgaan en dat ze verschillende vormen van coöperatief leren zullen introduceren. Tegelijkertijd zullen leerlingen en leerkrachten er moeten voor zorgen dat er in de klas een rustig en veilig leer-klimaat heerst.

Op het Internet vond ik op de website van de Franse Bruce Demaugé-Bost *Petite abécédaire de l'école*¹ een instrumentje dat zowel de leerkracht als de leerlingen zal helpen om dat leer-klimaat rustig en veilig te houden: de Tetra-hulp (zie de afbeelding hiernaast). Dit is een piramide met een driehoekig grondvlak (de zogenaamde *tetraëder*). Deze piramide is in vier vlakken verdeeld die zodanig gekleurd zijn dat de verschillende toppunten elk een andere kleur hebben. Het is de bedoeling dat alle

leerlingen hiermee tijdens de momenten van zelfstandig werken aan de leerkracht laten zien of ze hem nodig hebben voor extra uitleg of aangeven hoe een en ander verloopt. Dit doen ze door de punt die aangeeft wat ze de leerkracht willen duidelijk maken, naar boven te richten. Op deze manier kan de leerkracht onmiddellijk beslissen waar hij het meeste nodig is. Tegelijk ziet hij of een leerling wel degelijk aan het werk is en kan hij deze daar op aan spreken. De kleuren staan voor het volgende:

	 Alles loopt goed – Ik kan verder	De leerling werkt zelfstandig en doelgericht: alles is duidelijk.
	 Help! Ik heb een dringende vraag	Als deze vraag niet onmiddellijk beantwoord wordt, kan de leerling niet verder met de leertaak.
	 Heb je even? Mijn vraag is niet zo dringend	De leerling heeft een vraag, maar kan wel verder met de leertaak zonder dat deze vraag al beantwoord wordt.
	 Ik help iemand of iemand helpt mij	De leerling heeft een vraag die perfect door een medeleerling kan beantwoord worden.

Dit instrument heeft op de achtergrond nog enkele voordelen die ik even expliciet wil vermelden:

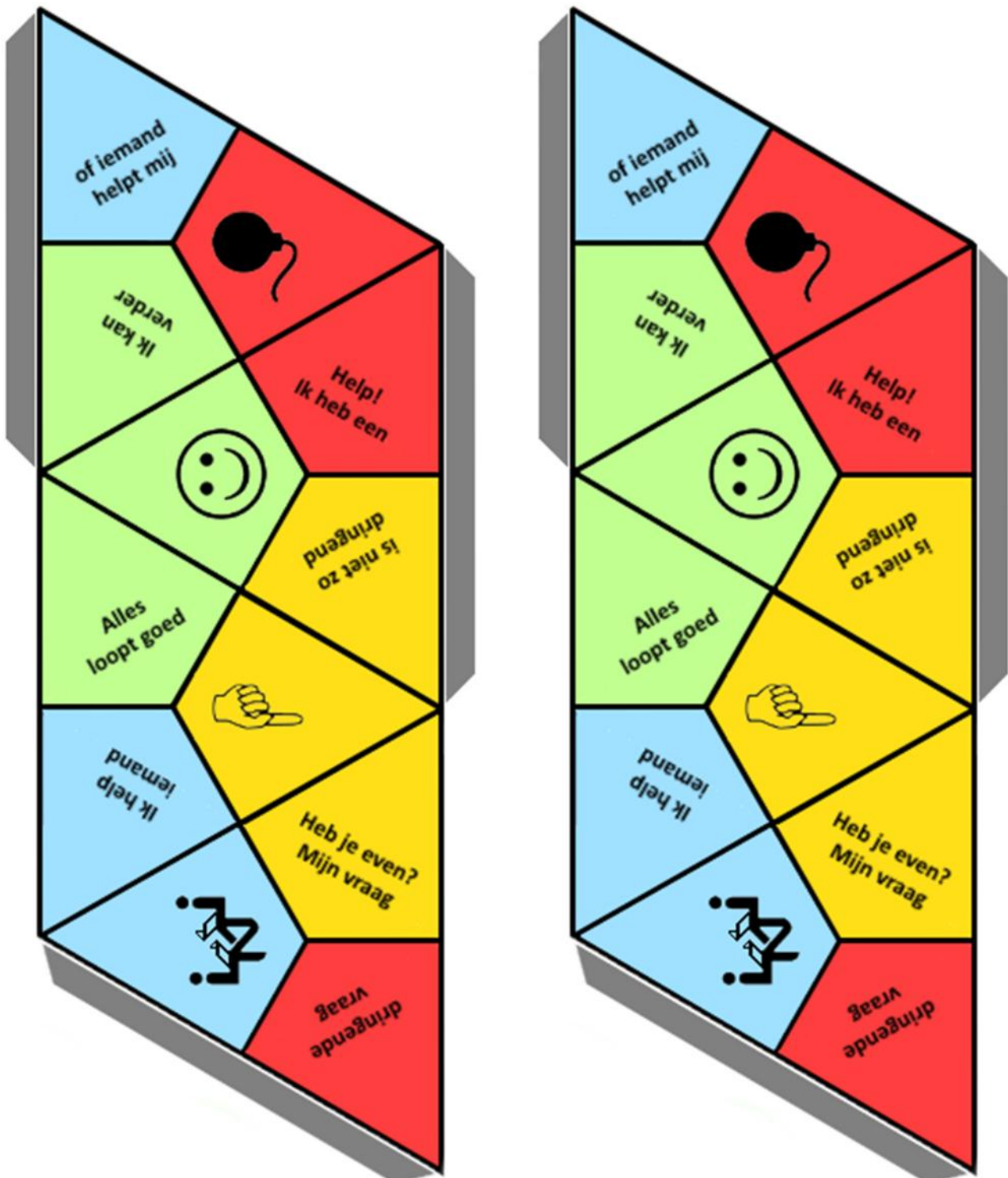
- Door na te denken over de dringendheid van zijn vraag leert de leerling om eerst bij zichzelf na te gaan of hij alles wat mogelijk is al geprobeerd heeft of niet;
- Door na te denken over de dringendheid van zijn vraag leert de leerling om niet te persevereren bij een opdracht die niet lukt maar wel om verder te doen met andere opdrachten die wel lukken;

¹ <http://bdemaug.free.fr/>

- Leerlingen vragen spontaan aan elkaar hulp als het even niet lukt. Dit wordt nu niet alleen gelegitimeerd maar bovendien ook nog aangemoedigd;
- De leerkracht krijgt zicht op het aanpakgedrag van zijn leerlingen en kan daar iets mee doen.

Verwacht niet dat het gebruiken van dit instrument meteen voor alle leerlingen zal lukken. Geef hen even de tijd om met deze nieuwe manier van werken bekend te worden.

Na een paar uurtjes tekenen op de computer kon ik het onderstaande model maken met daarop een aangepaste Nederlandse vertaling van de originele Franse tekst. Het knip en plakwerk laat ik met veel plezier aan jullie (of jullie leerlingen) over.

Wie deze nieuwsbrief niet stuk wil knippen, verwijst ik graag naar mijn website. Binnenkort plaats ik een afzonderlijk Pdf-bestand van dit model in de rubriek *Materialen*¹.

Het M-decreet voorbereiden (2):

Over een groei die zich niet in punten of rangordematen laat vatten

Als we heel eerlijk met onszelf zijn, dan weten we dat het M-decreet ons overduidelijk aantoonde dat de zorg voor leerlingen met specifieke noden terug moet naar de plaats waar deze in eerste instantie thuishoort: in de klas. Meer nog dan vroeger zal de taak van de zorgcoördinator bij het organiseren en coördineren van de zorg liggen en niet bij het zelf geven van de zorg. De resultaten van deze leerlingen zullen we op een andere manier moeten in kaart brengen. Met het klassieke puntensysteem of het genormeerd werken met rangordematen komen we er niet langer. Sommige leerlingen die nu in het regulier onderwijs les zullen volgen, laten zich daarin immers niet vatten.

Wat bedoel ik? Heel eenvoudig: het klassieke puntensysteem of het genormeerd werken met rangordematen zal nooit echt in staat zijn om de groei van (deze) leerlingen in kaart te brengen. Bij het klassieke puntensysteem is dat voor iedereen meteen duidelijk: gebruikt men dezelfde criteria als voor de andere leerlingen, dan wordt het voor deze kinderen, hun ouders en de leerkracht een zeer vervelende en frustrerende reis door het onderwijs. Daarnaast zal ieder redelijk denkend mens het met me eens zijn dat het werken met genormeerde rangordematen voor deze leerlingen als grootste beperking heeft dat zij altijd zullen vergeleken worden met leeftijdsgenootjes. Wat niet betekent dat deze leerlingen binnen het reguliere onderwijs niet zullen groeien of verder ontwikkelen. Wel dat de individuele groei moeilijk zichtbaar zal zijn. Deze individuele groei, deze individuele ontwikkeling laat zich niet in punten of rangordematen vatten.

Zoveel is zeker: elk kind dat in om het even welke klas terecht komt heeft er recht op dat zijn leerkracht voor hem persoonlijke en ambitieuze doelen heeft. Ambitieuze in die zin dat dit kind er recht op heeft dat zijn ontwikkeling gestimuleerd wordt voorbij de natuurlijke ontwikkeling die iedereen spontaan doormaakt. Elk kind heeft er recht op dat zijn leerkracht er van overtuigd is dat hij vooruitgang kan boeken, veranderbaar is, kan groeien. Wie dit beginsel niet erkent voor de kinderen met specifieke noden, geeft hen al meteen van bij het begin op.

Ik ben me er wel degelijk van bewust dat een dergelijk ambitieus doel niet zonder meer kan gerealiseerd worden. In tegenstelling tot wat we nu in het onderwijs meemaken vraagt, deze omschakeling om de nodige (materiële) middelen. Iedere hervorming heeft nu eenmaal zijn prijs. Maar het gaat over meer dan dat. Het gaat ook over de wil om anders te gaan denken over zorg. Het gaat ook over de bereidheid om zich permanent bij te scholen. Anders dan men denkt is dit geen 'eerst... dan...' verhaal. Het uitblijven of verminderen van (materiële) middelen mag geen excuus zijn om geen vernieuwd zorgbeleid, dat gedragen wordt door het volledige schoolteam, uit te werken, om niet anders te gaan denken over de gebruikte evaluatie- en rapportagesystemen of om zich permanent bij te scholen. De komst van meer (materiële) middelen heeft er nog maar zelden voor gezorgd dat de visie of ingesteldheid van mensen onmiddellijk veranderde.

Of je er nu voor of tegen bent, het M-decreet is een feit en vanaf volgend schooljaar kunnen we deze nieuwe leerlingen in het reguliere onderwijs verwachten. Net als alle kinderen hebben zij recht om te groeien, om te ontwikkelen, om 'bij te leren'. We kunnen maar beter voorbereid zijn.

Een verwittigde school is een universiteit waard ☺!

¹ <http://users.skynet.be/lieven.coppens/voorjullie.htm>